

**Kamervragen en antwoorden IXA Jaarverslag Nationale schuld**  
**Kamerstuk 31924 IXA nr. 1**

**Vraag 1 t/m 16**

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)

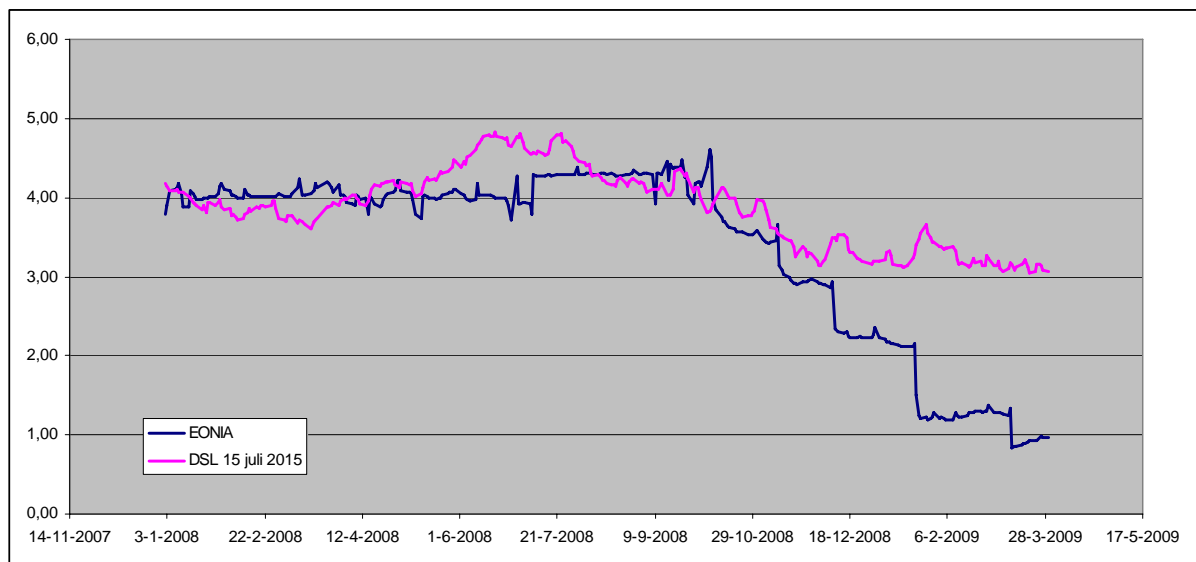
---

**Vraag 1**

Kunt u een overzicht geven van het verloop van de effectieve rente die de Nederlandse Staat betaalt op de geld- en kapitaalmarkt sinds 2007?

**Antwoord**

In de onderstaande figuur is het EONIA tarief en het effectieve rendement op de DSL met afloopdatum 15 juli 2015 weergegeven. Op de kapitaalmarkt financiert de Nederlandse staat zich met DSLs. Daarbij worden renteswaps afgesloten om het renterisico bij te sturen. Effectief financiert de Nederlandse Staat zich tegen het 7-jaars rendement. De DSL 2015 is een oude 10-jaars lening die in 2008 een resterende looptijd van ca. 7 jaar had. Op de geldmarkt financiert de Nederlandse Staat zich tegen daggeldrente, dit is de Euro Overnight Index Average, afgekort EONIA.



**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 2**

Acht u het risico aanwezig dat een van de kredietbeoordelaars de rating van Nederland zal verlagen of mogelijk zal verlagen a.g.v. de interventies in de financiële sector, zoals met het Verenigd Koninkrijk is gebeurd?

**Antwoord**

Op 21 mei jl. heeft kredietbeoordelaar Standard & Poors (S&P) de 'Stable outlook' veranderd naar 'Negative Outlook' voor het Verenigd Koninkrijk (VK). De rating voor het VK blijft onveranderd AAA. S&P acht de kans dat de rating van het VK daadwerkelijk zal worden verlaagd één op drie. De aanpassing van de Outlook van het VK is niet alleen het resultaat van de interventies in de financiële sector, maar ook van de verslechterende budgettaire positie van het VK in de afgelopen paar jaar. Overigens geven andere kredietbeoordelaars het VK ook een AAA-rating.

Het is onwaarschijnlijk dat de kredietbeoordelaars de rating van Nederland zullen verlagen a.g.v. de interventies in de financiële sector. Op 13 januari jl. heeft S&P een rapport uitgegeven waarin de AAA-rating van Nederland en de 'Stable Outlook' worden bevestigd. Op dat moment waren de meeste financiële interventies al aangekondigd. Volgens S&P is Nederland op middellange termijn zeer kredietwaardig en kan het genoeg weerstand bieden tegen bijna alle te verwachten negatieve economisch, politieke en financiële risico's.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 3**

Zijn de verkregen onderdelen van Fortis op dit moment winstgevend? Zo ja, weegt het rendement van de verworven onderdelen van Fortis op dit moment op tegen de extra lasten van de verhoogde staatschuld?

**Antwoord**

Het is op dit moment nog niet te voorspellen of Fortis Bank Nederland, Fortis Corporate Insurance en ASR Nederland over het lopende jaar een positief resultaat zullen draaien. Daarbij moet ook worden bedacht dat voor Fortis Bank Nederland een integratie met een gedeelte van het huidige ABN AMRO wordt beoogd, die bijzondere lasten met zich mee zal brengen.

Meer in het algemeen moet worden opgemerkt dat de deelneming in deze vennootschappen niet is ingegeven door een winst oogmerk, maar door de noodzaak het financiële systeem te stabiliseren. In die context ligt het niet voor de hand een half jaar na de transactie de financiële resultaten af te zetten tegen de financieringslasten.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 4**

Hebben, naast BNP, al andere partijen interesse getoond in de overname van onderdelen van Fortis, die op dit moment in handen zijn van de Nederlandse Staat?

**Antwoord**

Ja. Uw Kamer is inmiddels geïnformeerd over de verkoop van Fortis Corporate Insurance.

**Vraag 5**

Bent u, indien er een positief bod komt, voor een snelle verkoop van de onderdelen van Fortis die op dit moment in handen van de Nederlandse Staat zijn?

**Antwoord**

Zonder vooruit te lopen op verdere afstoting van deze ondernemingen, moet worden benadrukt dat de deelneming heeft plaatsgevonden om redenen van algemeen belang, namelijk de stabilisering van het financiële systeem. Dit belang zal moeten worden gewaarborgd alvorens een verkoop aan de orde komt. Ik zal per brief terugkomen op de voorwaarden waaronder een exit zou kunnen plaatsvinden.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)

---

**Vraag 6**

Wat is het verschil tussen de staatsschuld conform EMU-definitie en de EMU-schuld?

**Antwoord**

Het verschil tussen de staatsschuld conform EMU-definitie en de EMU-schuld is gelegen in de reikwijdte van de begrippen. De staatsschuld conform EMU-definitie is onderdeel van de EMU-schuld. Naast de staatsschuld, omvat de EMU-schuld ook de schuld van de sociale verzekeringsfondsen, de lokale overheid en het niet-rijk deel van de centrale overheid. Het niet-rijk deel van de centrale overheid omvat met name organisaties die landelijk opereren, zoals bijvoorbeeld universiteiten. De plafondwaarde voor de schuld van 60% heeft betrekking op de EMU-schuld.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 7**

Hoe hoog is de staatsschuld uitgedrukt in percentage van de omvang van de Rijksbegroting respectievelijk de collectieve uitgaven?

**Antwoord**

De staatsschuld 2008 conform EMU-definitie bedraagt 143% uitgedrukt in procenten van de uitgaven van de Rijksbegroting en 111% uitgedrukt in procenten van de collectieve uitgaven.



Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)

---

**Vraag 8**

Wat is de ratio van de 7-jaars gecentreerde portefeuille? Waarom specifiek 7 jaar en niet korter of langer? Graag uitleg.

**Antwoord**

Het huidige risicokader, de beoogde afruil tussen kosten en risico, is afgestemd op de verwachting dat de schuldquote verder zou dalen. De keuze voor een 7-jaars gecentreerde portefeuille als benchmark leidt tot een verkorting van de schuldportefeuille (gebaseerd op verwacht trend van de schuld). De keuze voor bijvoorbeeld een 10-jaars gecentreerde portefeuille zou hebben geleid tot een verlenging en is gemiddeld genomen duurder. Daar staat tegenover dat de keuze voor een kortere looptijd risicovoller is. Met de keuze voor de 7-jaars benchmark werd de oude beleidslijn voortgezet, maar naar verwachting wel tegen gemiddeld geringere kosten en kleiner risico. Voor meer informatie wordt verwezen naar het rapport 'Risicomanagement van de staatsschuld' (bijlage bij Tweede Kamerstuk 31273, nr. 1, vergaderjaar 2007-2008).

De huidige budgettaire situatie is extremer dan de meest onwaarschijnlijke scenario's die zijn doorgerekend. Dit roept de vraag op of het risicokader, vormgegeven in een 7-jaars gecentreerde portefeuille, nog aansluit bij de huidige situatie. De komende maanden zullen daarom gevolgen voor het risicokader in kaart worden gebracht.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 9**

De vlottende schuld is fors toegenomen. € 32,5 mld. is voor financiering van het reguliere tekort en andere maatregelen naar aanleiding van de kredietcrisis geweest. Kan dit bedrag worden gespecificeerd?

**Antwoord**

De totale mutatie vlottende schuld bedroeg € 32,3 mld. in 2008 (tabel 3 op pagina 15 van het jaarverslag Nationale Schuld). De mutatie is opgesplitst in gevolgen van verstrekte leningen aan Fortis Bank Nederland en financiering daarvan (tabel 3b op pagina 19) en een sluitpost van € 32,5 mld. (tabel 3a op pagina 18). Deze post bestaat uit het regulier tekort, andere maatregelen naar aanleiding van de kredietcrisis (zie tabel 2b op pagina 12) en toerekeningsverschillen. Er is geen nadere uitsplitsing beschikbaar omdat we alleen het resultaat op treasury-activiteiten voor Fortis Bank Nederland inzichtelijk wilden maken.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 10**

Een fors deel van de vlottende schuld bestaat uit European Commercial Papers. Zo wordt een grotere markt en goedkopere funding bereikt. Dit heeft echter een valutarisico tot gevolg, maar om dit risico op te heffen worden er valutaswaps afgesloten. Kan tot in detail worden uitgelegd wat er met een valutaswap gebeurt?

**Antwoord**

Een valutaswap is een financieel instrument om het valutarisico af te dekken. Indien de Nederlandse staat Euro Commercial Paper (CP) uitgeeft in dollars, dan loopt zij op dat moment een valutarisico: als de dollar meer waard wordt, wordt de CP gemeten in euro's ook duurder. Om dit risico af te dekken sluit de Nederlandse Staat een valutaswap af. Bij een valutaswap komt de Nederlandse Staat met een bank overeen de dollars voor euro's te ruilen tegen een vooraf afgesproken koers en op een bepaald tijdstip. Indien de koers van de dollar dan verandert, heeft dit dan geen invloed op de financieringskosten voor de Staat.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 11**

Heeft het valutarisico geleid tot lasten? Zo ja, hoeveel? Is het valutarisico met de huidige hevig wisselende koersen nog wel veilig om aan te gaan?

**Antwoord**

Het valutarisico wordt afgedekt door valutaswaps (zie vraag 10). Deze valutaswaps zorgen ervoor dat de financieringskosten op Euro Commercial Paper niet meer onderhevig zijn aan de huidige hevig wisselende koersen. De Nederlandse Staat ontvangt en betaalt dan in dollars en ruilt dit bedrag om voor euro's tegen een vooraf afgesproken koers op een vooraf afgesproken tijdstip.

Door het valutarisico geheel af te dekken, kan Nederland door te financieren in dollars toch een vast rentepercentage in euro's vastleggen. De tegenwaarde van de terug te betalen dollars in euro's zijn reeds vastgelegd bij het aangaan van de transactie.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 12**

Het Agentschap van Financiën vervult op dit moment een tijdelijke treasuryfunctie voor Fortis Bank Nederland daar de treasuryfunctie van de Fortis Holding meeverkocht was aan RBS. De treasury-activiteiten aan Fortis Bank Nederland (FBNL) kosten de staat 687 mln. Wat zal er met dit bedrag gaan gebeuren?

**Antwoord**

Fortis Bank Nederland was afhankelijk van de treasuryfunctie van Fortis Bank SA/NV (Brussel). Vanaf het moment dat de Staat aandeelhouder is van Fortis Bank Nederland vervult het Agentschap daarom een tijdelijke treasuryfunctie voor Fortis Bank Nederland. Het is de bedoeling dat Fortis Bank Nederland zo snel mogelijk zelfstandig financiering aantrekt.

Het totaal resultaat van de treasury activiteiten voor Fortis Bank Nederland ten opzichte van de benchmark was voor 2008 negatief (€ 878 mln.). Dit ondanks een positief resultaat voor de begroting in datzelfde jaar (€ 149 mln.). Zie tabel 3b op pagina 19 en 20 van het jaarverslag Nationale Schuld. Het negatieve resultaat is opgebouwd uit een bijdrage van korte en lange leningen aan Fortis Bank Nederland (€ 191 mln.) en een bijdrage als gevolg van financiering daarvan met onder andere onderhandse plaatsing van Floating Rate Notes (FRNs) bij Fortis Bank SA/NV (€ 687 mln.). Zie tabel 4b op pagina 25 van het jaarverslag Nationale Schuld.

De negatieve bijdrage van de FRNs betreft een ongerealiseerd verlies. Bij voortijdige aflossing is dit het resultaat dat zou worden gerealiseerd. Dit resultaat kan ook worden geïnterpreteerd als de contante waarde van dat deel van de verwachte rentelasten op de onderhandse geplaatste leningen dat hoger is dan de verwachte rentelasten in de benchmark. Het verlies geeft een schatting over de toekomstig te realiseren verliezen. Naarmate de resterende looptijden van de FRNs korter worden, wordt ceteris paribus het ongerealiseerde resultaat geleidelijk gerealiseerd.

**Vraag 13**

Krijgt de staat dit bedrag te zijner tijd terug?

**Antwoord**

Het antwoord op vraag 13 hangt samen met het antwoord op vraag 12.

Het resultaat van de onderhandse plaatsing van Floating Rate Notes (FRNs) bij Fortis Bank SA/NV (Brussel) ten opzichte van de benchmark betreft een ongerealiseerd verlies (€ 687 mln.), m.a.w. de lasten daarvan zijn nog niet genomen. Naarmate de resterende looptijden van de FRNs korter worden, wordt het ongerealiseerde resultaat geleidelijk gerealiseerd en zichtbaar in de rentelasten, m.a.w. de lasten worden in latere jaren verantwoord.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 14**

Zal FBNL haar eigen treasury-activiteiten voor haar rekening gaan nemen? Zo ja, wanneer?

**Antwoord**

Ja. FBNL bouwt sinds de separatie van Fortis Bank SA/NV capaciteit op om de eigen treasury-activiteiten volledig op zich te kunnen nemen. Met FBNL is de afspraak gemaakt dat eind 2009 FBNL de korte leningen volledig aflost.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 15**

Hoeveel verwacht de staat tot die tijd nog aan kosten te maken aan treasury-activiteiten?

**Antwoord**

Zie vraag 12 voor een uitleg bij het negatieve resultaat van de treasury-activiteiten ten opzichte van de benchmark in 2008. Op de totale treasury-activiteiten (leningen en financiering daarvan) is in 2008 overigens sprake van een positief resultaat van € 149 mln. voor de begroting. Er zijn netto rentebaten gerealiseerd. Over de resultaten voor 2009 zal ex post in het jaarverslag worden gerapporteerd. Vooralsnog is de verwachting dat het gerealiseerde resultaat voor de begroting op de treasury-activiteiten ook voor 2009 positief zal zijn.



**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXA)**

---

**Vraag 16**

Welke extra kosten moet het Agentschap maken als tien middelgrote gemeenten besluiten te gaan schatkistbankieren die dat nu nog niet doen, en welke kostenbesparing realiseren die tien gemeenten?

**Antwoord**

De extra uitvoeringskosten voor het Agentschap van tien extra deelnemers zijn verwaarloosbaar. De kostenbesparing die de tien gemeenten zouden realiseren hangt af van hun financiële positie (hebben ze overtollige middelen of een leenbehoefte) en het verschil tussen de tarieven van de Staat en tarieven bij private partijen.

De gevolgen van deelname aan integraal schatkistbankieren is onderdeel van een onderzoek dat momenteel in voorbereiding is. In het onderzoek zal ingegaan worden op de gevolgen van deelname van decentrale overheden voor alle betrokken partijen. Ik zal de Kamer hierover op korte termijn informeren.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van Nationale Schuld 2008 (IXA)**  
**Kamerstuk 31924 IXA nr. 2**

**Vraag 1 t/m 5**

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van Nationale Schuld 2008 (IXA)**

---

**Vraag 1**

Het niet volgen van de voorhangprocedure heeft de facto geleid tot onrechtmatige uitgaven van € 23,3 miljard. De Rekenkamer heeft, gezien de omstandigheden, de daarop gevolgde procedures en de mededeling van de minister in zijn bedrijfsvoeringsparagraaf, geen bezwaar gemaakt. In hoeverre denkt de Rekenkamer dat door het niet bezwaar maken er sprake kan zijn van een precedentwerking voor in de toekomst? Wat voor stappen zouden er bij het maken van bezwaar ondernomen moeten worden (behalve het reeds aangegeven voorleggen aan de Kamer).

**Antwoord**

De Algemene Rekenkamer beoordeelt iedere onrechtmatigheid en of (ernstige) onvolkomenheid in het financieel beheer op haar eigen merites. In dit geval woog zwaar dat de minister van Financiën de gang van zaken (opnieuw), door middel van een indemniteitswetprocedure, aan de Tweede Kamer zou moeten voorleggen, terwijl de Tweede Kamer daar zowel in debat in het verslagjaar en later (de Staten-Generaal) bij wet tot wijziging van de begrotingsstaat al mee had ingestemd.

In het Rapport bij het Jaarverslag 2008 Nationale Schuld (Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 31 924 IXA, nr.2) meldt de Algemene Rekenkamer dat zij mogelijke voornemens van de kant van de minister van Financiën om wijzigingen aan te brengen in de voorhangprocedure in de loop van 2009 zal beoordelen in het kader van de algehele herziening van de CW 2001.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van Nationale Schuld 2008 (IXA)**

---

**Vraag 2**

Het Ministerie van Financiën heeft vermeld dat er door de verwerving van deelnemingen risico's worden gelopen. De aard en omvang daarvan is niet weergegeven. De Rekenkamer gaat ervan uit dat meer inhoudelijk op de risico's kan worden ingegaan naarmate de tijd vordert. Blijft de Rekenkamer de deelnemingen op risico's monitoren? Zo ja, hoe?

**Antwoord**

De Algemene Rekenkamer merkt op bladzijde 34 van het Rapport bij het Jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financiën (Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 31 924 IXB) op dat na de eerste aankoop de minister van Financiën aan een externe deskundige opdracht had gegeven om een 'financiële foto' van de gekochte vennootschappen te maken. Dat onderzoek was nog niet gereed.

De Algemene Rekenkamer zal in 2009 de verdere uitwerking van de door het Ministerie van Financiën getroffen maatregelen naar aanleiding van de kredietcrisis in haar onderzoek betrekken. Daarbij zal ook de uitkomst van het hiervoor genoemde onderzoek worden betrokken.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van Nationale Schuld 2008 (IXA)**

---

**Vraag 3**

Wat is de status van het uitwerken van het toezicht op de vennootschappen en het structureel overleg over beleidsaangelegenheden?

**Antwoord**

Voor het beheer van de nieuwe deelnemingen en de verstrekte achtergestelde leningen door de staat is besloten een Bureau Financiële instellingen (BFI) in te stellen als onderdeel van de Generale Thesaurie. Dit bureau is materieel vanaf februari 2009 operationeel.

De rol van vennootschappelijke toezichthouder van de instellingen is belegd bij de raad van commissarissen. BFI fungeert als aanspreekpunt voor de raden van bestuur en de raden van commissarissen en in het bijzonder de commissarissen die door de staat zijn voorgedragen bij de betrokken financiële instellingen.

In de uitoefening van deze taak streeft BFI naar een goede samenwerking met de raden van bestuur en de raden van commissarissen van de betrokken financiële instellingen. Daartoe is er op gepaste momenten overleg met leden van deze vennootschappelijke organen. BFI richt zich overigens op de taken en verantwoordelijkheden van de staat als kapitaalverschaffer. Het runnen van de financiële instellingen is de verantwoordelijkheid van de raden van bestuur en de raden van commissarissen.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van Nationale Schuld 2008 (IXA)**

---

**Vraag 4**

Wat is de status van het vaststellen van de inhoud en periodiciteit van de benodigde bestuurlijke informatie?

**Antwoord**

BFI is belast met het uitwerken en implementeren van een strategie voor de borging van de belangen van de staat als aandeelhouder en kapitaalverschaffer, met inachtneming van de publieke belangen die samenhangen met deze rol. Daarbij ligt de focus op bedrijfseconomische doelmatigheid en het creëren van (aandeelhouders)waarde met een passend risicoprofiel.

Voor het goed uitoefenen van die taak is bestuurlijke informatie nodig. De exacte inhoud en periodiciteit van die informatie is nog niet vastgesteld.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van Nationale Schuld 2008 (IXA)**

---

**Vraag 5**

De administratie van iedere deelneming, de procedures en de administratieve organisatie moeten verder ingericht worden. Wat is de huidige status van de inrichting hiervan?

**Antwoord**

De inrichting van de specifieke procedures en de administratieve organisatie voor het beheer van de financiële deelnemingen worden nu beschreven, als onderdeel van de beschrijving van de beheersorganisatie van BFI.

**Kamervragen en antwoorden IXB Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën**  
**Kamerstuk 31924 IXB nr. 1**

**Vraag 1 t/m 45**



**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 1**

Onder welke voorwaarden werkt de Nederlandse Staat mee aan de onmiddellijke aflossing van de kortlopende schulden van Fortis Bank Nederland aan Fortis Bank SA, ten bedrage van ca. EUR 34 mld.? Graag een specificatie.

**Antwoord**

In oktober 2008 is de aflossing van de korte schulden van Fortis Bank Nederland aan Fortis Bank SA/NV (€ 34 mld.) voorgefinancierd door een overbruggingskrediet verstrekt door DNB onder garantie van de Nederlandse Staat. Deze financiering is zo snel mogelijk overgenomen door de Nederlandse Staat door een beroep te doen op de geldmarkt. Het is de bedoeling dat Fortis Bank Nederland zo spoedig mogelijk zelfstandig financiering aantrekt waardoor de overbruggingskredieten worden afgebouwd. Met Fortis Bank Nederland is overeengekomen dat zij voor eind 2009 de financiering volledig voor eigen rekening neemt.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 2**

Wat was de marktwaarde per 31/12 2008 van de securities in ING, Aegon en SNS?

**Antwoord**

De securities van de Staat in ING, Aegon en SNS REAAL zijn niet verhandelbaar. Aangezien er geen markt bestaat voor deze securities, kennen deze securities ook geen marktwaarde.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 3**

Waarin zit het verschil tussen de 97,2% belang in Fortis/ABN Amro en de eerdere brieven waar 100% werd gemeld. Wie heeft de overige 2,8%?

**Antwoord**

De Staat heeft bij de overdracht 100% van de gewone aandelen in Fortis Bank Nederland Holding verkregen. Naast deze gewone aandelen kent FBNH nog enkele bijzondere financieringsconstructies, waaronder preferente aandelen A. Deze prefs zijn ondergebracht in een apart vehikel, FBN(H) Preferred Investments, waarover de Staat in de transactie van 3 oktober 2008 ook de controle (70% zeggenschap) heeft gekregen. De rest van de stukken is in handen van twee institutionele beleggers. De effectieve aanspraak op de cashflows van deze partijen is 2,8%. Deze constructie is indertijd zo vormgegeven om gebruik te kunnen maken van de deelnemingsvrijstelling. Materieel werd een risicovrije financiering beoogd, vergelijking met vreemd vermogen.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 4**

Het aandeel auto's met een A/B label is toegenomen van 23% in 2007 naar 44% in 2008. Voor welk deel is deze toename veroorzaakt door het bevrozen van de labelindeling?

**Antwoord**

De indeling van auto's voor het label is gebaseerd op de gemiddelde CO<sub>2</sub>-uitstoot van verkochte nieuwe personenauto's. Hierbij wordt van jaar tot jaar steeds van het actuele gemiddelde van de verkoop van nieuwe personenauto's uitgegaan. Omdat de norm voor het autolabel steeds jaarlijks wordt aangescherpt veranderen over een reeks van jaar de aandelen auto's met een bepaald label gemiddeld niet. In 2008 en 2009 is de labellingnorm niet aangescherpt maar is de norm van 2007 toegepast. De toename van het aandeel auto's met een A- en B-label is dan ook te verklaren doordat de norm in 2008 en 2009 niet is aangescherpt. Indien dit wel was gebeurd, dan zou het aandeel auto's met een A-en B-label ongeveer gelijk zijn gebleven. Doordat de labellingnorm de afgelopen jaren niet is aangescherpt, wordt juist wel duidelijk zichtbaar dat de verkoop van zuinige personenauto's de afgelopen jaren behoorlijk is toegenomen. De bewuste keuze van de consument voor een zuinige auto ligt hiervoor voor een belangrijk deel ten grondslag.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 5**

Is ook bekend of de regeldruk in de beleving van bedrijven daalt?

**Antwoord**

Om inzicht te krijgen in de manier waarop ondernemers regeldruk beleven, laat het kabinet een belevingsmonitor regeldruk uitvoeren. In deze belevingsmonitor worden elk voorjaar meerdere stellingen over regeldruk aan ondernemers voorgelegd. De stellingen hangen nauw samen met de speerpunten van het regeldrukprogramma.

De recent afgeronde meting in het voorjaar 2009 laat een aantal positieve ontwikkelingen in de beleefde regeldruk van ondernemers zien. Men ervaart minder hinder van slechte dienstverlening van overheidsinstanties en de kwaliteit van dienstverlening van de overheid wordt hoger gewaardeerd. In de voortgangsrapportage die 12 mei 2009 aan de Kamer is verzonden wordt uitgebreid ingegaan op de resultaten uit de belevingsmonitor. De prestatie-indicatoren waarop in de integrale voortgangsrapportages aan de Kamer verantwoording wordt afgelegd bevatten 4 indicatoren op het vlak van merkbaarheid voor de ondernemer gebaseerd op resultaten uit de belevingsmonitor.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 6**

Kan een overzicht gegeven worden van de ontwikkeling van het feitelijke en het structurele EMU-saldo sinds 1980?

**Antwoord**

	<b>Feitelijk EMU-saldo</b>	<b>Structureel EMU-saldo</b>
<b>1980</b>	-3,9	-5,0
<b>1981</b>	-4,9	-5,9
<b>1982</b>	-6,2	-7,2
<b>1983</b>	-5,5	-6,5
<b>1984</b>	-5,2	-6,3
<b>1985</b>	-3,6	-4,6
<b>1986</b>	-4,6	-5,6
<b>1987</b>	-5,4	-6,4
<b>1988</b>	-4,2	-5,2
<b>1989</b>	-5,0	-6,0
<b>1990</b>	-5,3	-6,3
<b>1991</b>	-2,7	-3,4
<b>1992</b>	-4,2	-4,2
<b>1993</b>	-2,8	-1,8
<b>1994</b>	-3,5	-2,6
<b>1995</b>	-9,2	-3,5
<b>1996</b>	-1,9	-1,3
<b>1997</b>	-1,2	-1,2
<b>1998</b>	-0,9	-1,1
<b>1999</b>	0,4	-0,6
<b>2000</b>	2,0	-0,1
<b>2001</b>	-0,2	-1,1
<b>2002</b>	-2,1	-1,8
<b>2003</b>	-3,1	-1,9
<b>2004</b>	-1,7	-0,9
<b>2005</b>	-0,3	0,4
<b>2006</b>	0,6	0,3
<b>2007</b>	0,3	-0,9
<b>2008</b>	1,0	-0,4

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 7**

Wat zijn de oorzaken dat de rentelasten een meevaller laten zien?

**Antwoord**

De rentelasten zijn lager uitgekomen dan was voorzien bij de ontwerpbegroting 2008. Deze lagere realisatie wordt onder meer verklaard doordat de schuld tegen voordeligere tarieven is gefinancierd dan aanvankelijk (op basis van de rekenrente) was verondersteld. Daarnaast is het effect van de financiële crisis op de rentelasten in 2008 beperkt. Naast de lage rente wordt dit verklaard doordat de schuld als gevolg van de crisis pas in de laatste maanden van het jaar sterk is gestegen en er ook sprake is van rentebaten op de leningen aan Fortis Bank Nederland.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 8**

Wat zijn de oorzaken dat de aardgasbaten een meevaller laten zien?

**Antwoord**

Ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn de aardgasbaten in 2008 toegenomen, voornamelijk door de stijging van de olieprijs over geheel 2008. De aardgasbaten worden met name beïnvloed door de productie van aardgas, de hoogte van de olieprijs en de euro/dollarkoers. De olieprijs is van belang, omdat de prijs van aardgas is gerelateerd aan de prijs van olie in dollars.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de mutaties ten opzichte van de stand ontwerpbegroting.

	<b>MN</b>	<b>FJR</b>	
	<b>2008</b>	<b>2008</b>	<b>Vershil</b>
Olieprijs (in dollars)	75,0	96,9	21,9
Eurokoers (dollar per euro)	1,35	1,47	0,12
Productie (x miljard kubieke meter)	80	78	-2



Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 9**

U geeft aan dat in 2008 het accent van de activiteiten, in het kader van de complexiteitsreductie, vooral gelegen heeft op het realiseren van de generieke voorzieningen. Wat bedoelt u daar mee?

**Antwoord**

Uitgangspunt in het verleden was om een aantal zogeheten basisvoorzieningen te ontwerpen die te gebruiken zouden zijn door alle onderdelen van de Belastingdienst. De veronderstelling daarbij was dat dergelijke voorzieningen eenvoudiger zouden zijn te maken en te onderhouden dan afzonderlijke voorzieningen per bedrijfsonderdeel. Inmiddels is gebleken dat deze aanpak te veelomvattend en complex is. Een van de aanbevelingen van het doorlichtingonderzoek, gebaseerd op ervaringen van veel andere organisaties, is dan ook om af te stappen van het genoemde uitgangspunt. Om echt complexiteit te reduceren moeten voorzieningen worden ontwikkeld per bedrijfsonderdeel van de Belastingdienst.

**Vraag 10**

Wat is de procedure wanneer er toch fouten in de voorgevulde aangifte komen? Wie is er dan aansprakelijk?

**Antwoord**

In de communicatie over de proef met de voorgevulde aangifte is gewezen op het karakter van de voorinvulling: het gaat om het verlenen van een service aan de burger, maar deze blijft zelf verantwoordelijk voor de juistheid van de (uiteindelijk) in de aangifte opgenomen gegevens. De Belastingdienst heeft ervoor gekozen alleen gegevens voor in te vullen wanneer de juistheid ervan voor 99% vaststaat. Toch is het in een incidenteel geval voorgekomen dat de inhoudingsplichtige door een interne automatiseringsfout andere (foute) gegevens aan de Belastingdienst verstrekte dan aan zijn werknemers of uitkeringsgerechtigden. In die situaties wordt in overleg naar een oplossing gezocht, waarbij het principe geldt dat daar waar de fout wordt gemaakt, ook de oplossing wordt gezocht. In het concrete geval heeft de inhoudingsplichtige brieven verzonden waarin voor de betrokkenen nauwkeurig is beschreven wat in welke situatie moest worden gedaan. Deze brieven zijn in nauw overleg met de Belastingdienst opgesteld.

**Vraag 11**

Wanneer zijn de uitkomsten van het IBO Vereenvoudiging Toeslagen bekend?

**Antwoord**

Het rapport met daarin de uitkomsten van het IBO Vereenvoudiging Toeslagen zal naar verwachting voor het zomerreces aan uw kamer worden gestuurd.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 12**

Waar denkt de regering aan bij de verdere beleidsontwikkeling? Wat is de achterliggende reden van het gebruik van het werkwoord lijken in de zin 'Verdere beleidsontwikkeling, al dan niet door middel van zelfregulering, lijkt gewenst...?'

**Antwoord**

Het gebruik van het werkwoord 'lijken' in de zin 'Verdere beleidsontwikkeling, al dan niet door middel van zelfregulering, lijkt gewenst...' is geen uiting van terughoudendheid in het streven naar de ontwikkeling van nieuw beleid zoals dit mogelijk wel wordt geïnterpreteerd. De regering vindt verdere beleidsontwikkeling op het gebied van bezoldiging en interne risicobeheersing van bestuurders van financiële instellingen (o.m. banken) gewenst en streeft ernaar hieraan invulling te geven op dusdanige wijze dat een positief effect voor het bedrijfsleven en de burgers wordt bereikt. Een meer specifieke invulling zal later dit jaar in de vorm van een kabinetsvisie op de aanpak van de financiële crisis worden gegeven.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 13**

In hoeverre worden de werkzaamheden van CentiQ gecombineerd met het inbedden van elementaire financiële kennis in het onderwijssysteem?

**Antwoord**

De werkzaamheden van CentiQ worden gecombineerd met het inbedden van financiële elementaire kennis in het onderwijs. Het is zelfs het doel van CentiQ om dit te gaan realiseren. Het gaat dan om inbedding in bestaande vakken in het onderwijs, zoals rekenen en mens en maatschappij van het primair onderwijs. Voor het secundair onderwijs gaat het dan bijvoorbeeld om economie en maatschappijleer. Het streven is om hier binnen 4 jaar al aanzienlijke stappen mee te maken.

De eerste stap hiernaartoe was het opstellen van leerdoelen voor diverse onderwijstypen en leeftijdscategorieën (die zijn neergelegd in een leerplankader, de basisvisie financieel inzicht). Op grond hiervan wordt een leermiddelenanalyse uitgevoerd van lesmiddelen van derden, zoals lesmiddelen van het Nibud. Doel hiervan is om delen van die lesmiddelen, die passen binnen de leerdoelen, te gaan inzetten in bestaande lessen in een aantal pilots. In die pilots wordt vervolgens gekeken wat de beste manier is om Financiële Educatie te onderwijzen. Deze pilots vinden plaats van september t/m december 2009. De pilots zullen uiteindelijk leiden tot een handreiking voor scholen, die begin 2010 uitkomt. In die handreiking staan tips en aanbevelingen hoe FE op een gemakkelijke en aansprekende manier te kunnen integreren in het onderwijs(beleid). Scholen kunnen daar desgewenst gebruik van maken.

**Vraag 14**

Is het van belang om het Nederlandse vestigingsklimaat voor elke soort financiële instelling te stimuleren?

**Antwoord**

Specifiek beleid ten aanzien van alle soorten financiële instellingen blijft van belang. Financiële dienstverlening fungeert als de smeerolie voor de Nederlandse economie en is daarom een onmisbare functie voor de economie. Het is daarom in het belang van de Nederlandse economie dat Nederland een aantrekkelijke plaats is en blijft om (financiële) zaken te doen.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 15**

U schrijft dat het Holland Financial Centre (HFC) aan slagkracht heeft gewonnen. Kunt u dit toelichten?

**Antwoord**

Hiermee wordt bedoeld op het feit dat in 2008 het aantal deelnemers in HFC is toegenomen van 35 eind 2007 tot 60 eind 2008. Daarnaast is het aantal medewerkers van de Stichting Holland Financial Centre toegenomen tot 5 fte. Samenwerking tussen deelnemers vindt veelal plaats in werkgroepen, waarin gericht bepaalde thema's worden opgepakt. Het aantal werkgroepen is met 6 toegenomen tot 17. De HFC medewerkers dragen zorg voor het begeleiden van ideeën en initiatieven die in de werkgroepen worden ingebracht. De kosten van HFC worden betaald door de deelnemende marktpartijen.

Daarnaast zijn twee initiatieven van HFC in 2008 succesvol van start gegaan. Het betreft de Duisenberg School of Finance (DSF) en IMQubator. De DSF heeft de ambitie om een van de toonaangevende academische instellingen te worden in de wereld op het gebied van *Finance*. DSF levert daarom hoog-niveau onderwijs en onderzoek voor een groep van getalenteerde en gemotiveerde studenten en professionals. IMQubator zal initiatieven van ervaren vermogensbeheerders die voor zichzelf willen beginnen, ondersteunen met beleggingskapitaal waarmee een levensvatbare start kan worden gemaakt. Belangrijke voorwaarde is dat deze nieuwe fondsen vanuit Nederland moeten opereren. Met IMQubator wordt enerzijds innovatie en ondernemerschap in vermogensbeheer gestimuleerd, terwijl tegelijkertijd financieel toptalent haar potentie in Nederland maximaal kan benutten. Beide initiatieven staan op eigen benen, er bestaat dus geen financiële verbondenheid meer met de stichting HFC.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 16**

Is de doelstelling van HFC gericht op de financiële sector in zijn geheel, of op niches, zoals pensioenen en sociale verzekeringen?

**Antwoord**

De strategie die door HFC wordt gevoerd is erop gericht Nederland in algemene zin aantrekkelijk te maken om financiële zaken te doen, aangevuld met een niche strategie. De vier niches die hierbij zijn geselecteerd zijn deelsectoren waarin de financiële sector in Nederland kan uitgroeien tot een toonaangevende speler. Het betreft niches die beginnende internationalisering laten zien en waar Nederland nu al een relatief sterke uitgangspositie heeft. Deze vier niches zijn: pensioen en gerelateerde diensten, duurzaam beleggen en financieren, betalingsverkeer en specifieke niches in het effectenverkeer.



**Vraag 17**

Niet alle genoemde verdragen zijn ter goedkeuring naar de Kamer gezonden. Wanneer kunnen deze worden verwacht?

**Antwoord**

De verdragen ter voorkoming van dubbele belasting die zijn gesloten met Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten (ondertekend in 2007) Azerbeidzjan en het Verenigd Koninkrijk evenals het wijzigingsprotocol bij het bestaande verdrag met Mexico zullen nog voor het zomerreces ter goedkeuring naar de Tweede Kamer worden gezonden.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 18**

De inkomsten uit de heffingskorting zijn EUR 155,1 mln. hoger dan geraamd. Dit komt deels doordat de definitieve verdeelsleutel van de uitgaven tussen Rijk en sociale fondsen die eind 2008 is vastgesteld afweek. Waarom week deze af? En welk deel van deze hogere raming komt door de andere verdeelsleutel en welk deel komt door hogere rentetarieven?

**Vraag 20**

Waarom week de voorlopige verdeelsleutel af van de definitieve verdeelsleutel van de ontvangsten tussen Rijk en sociale fondsen die betrekking heeft op de heffing- en invorderingsrente?

**Antwoord 18 en 20**

De inkomstenbelasting en de premies volksverzekeringen vormen samen een gecombineerde heffing. De geïnde belasting en premies, en ook de renteontvangsten en -uitgaven daarover, worden gesplitst in een aandeel voor Financiën en een aandeel voor de sociale fondsen. Dit gebeurt in eerste instantie met een voorlopige verdeelsleutel, die gebaseerd is op een raming van het CPB. Enige tijd na afloop van het belastingjaar vindt een nacalculatie plaats op basis van de opgelegde heffingen, waarbij een definitieve verdeelsleutel wordt vastgesteld. Dat de voorlopige en definitieve verdeelsleutel van elkaar verschillen, is een normale zaak.

Met het definitief maken van de verdeling tussen belastingontvangsten en premieontvangsten, wijzigt ook de verdeling van renteontvangsten en –uitgaven over respectievelijk de begroting van Financiën en de sociale fondsen. Voor de begroting van Financiën betekende dit een meeruitgave aan heffing- en invorderingsrente van € 65 mln. ten opzichte van de oorspronkelijke raming. Het overige deel van de € 115,1 mln. wordt veroorzaakt door hogere rentetarieven.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 19**

Hebben de stijgende kosten van invordering te maken met de economische situatie, of is/zijn er (een) andere oorza(a)k(en)?

**Antwoord**

De stijgende invorderingskosten in 2008 worden niet veroorzaakt door de economische situatie. De stijging doet zich reeds enkele jaren voor. Deze trend wordt enerzijds veroorzaakt door autonome groei (als gevolg van de jaarlijkse indexering van tarieven en de toename van het aantal belastingplichtigen) en anderzijds door het scherper volgen van invorderingstermijnen door de Belastingdienst.

**Vraag 20**

Waarom week de voorlopige verdeelsleutel af van de definitieve verdeelsleutel van de ontvangsten tussen Rijk en sociale fondsen die betrekking heeft op de heffing- en invorderingsrente?

**Antwoord**

Zie antwoord op vraag 18.

**Vraag 21**

De kwaliteit van de beantwoording van fiscale vragen ligt op 74%. Wat wordt er aan gedaan om dit percentage te verbeteren?

**Antwoord**

Het niet realiseren van de doelstelling (80 tot 85 % van de fiscale vragen worden juist beantwoord) heeft een aantal oorzaken: er is een hoog verloop onder uitzendkrachten; nieuwe medewerkers hebben meer begeleiding nodig om op het gewenste niveau te komen; de aangeboden dialoogondersteuning wordt niet consequent door de medewerkers gevolgd; er is geen adequate ondersteuning door het geautomatiseerd systeem, zoals het vastleggen van klantcontacthistorie en contentmanagement.

Om de kwaliteit op het gewenste niveau te brengen worden de volgende maatregelen getroffen. Allereerst vindt er bij de werving een scherpere selectie plaats van uitzendkrachten op het gevraagde profiel. Dit voorkomt vroegtijdige uitstroom. Verder krijgt de coaching van informanten extra aandacht waardoor deze de ondersteuning krijgen om op het gewenste niveau te komen. Het gebruik van de dialoogondersteuning wordt verplicht gesteld; hierop wordt door het management gestuurd. Er loopt intern een project om de teksten in de dialoogondersteuning makkelijker leesbaar te maken. Ten slotte wordt gewerkt aan verbetering van de ondersteuning door het systeem (weergeven klantcontacthistorie; contentmanagement). Realisatie hiervan is voorzien voor eind 2009. Overigens zij vermeld dat van alle vragen die de BelastingTelefoon krijgt 20% fiscaal inhoudelijke vragen betreft; 80% betreft status- en procesvragen.

**Vraag 22**

De ervaren kans op ontdekking door belastingplichtige is in 2008 maar 80%. Hoe komt dat?

**Antwoord**

In de Fiscale monitor wordt jaarlijks aan belastingplichtigen gevraagd wat de door hen zelf ervaren pakkans is. Deze mening wordt beïnvloed door de prestaties van de Belastingdienst, maar ook andere maatschappelijke, politieke en individuele factoren spelen daarbij een rol. Er kan daarom niet een specifieke verklaring voor deze overigens marginale daling worden gegeven.

**Vraag 23**

Wanneer moet uiterlijk besloten worden over eventuele verlenging van de Garantieregeling?

**Antwoord**

De garantieregeling loopt in beginsel tot eind 2009. Vóór 31 december 2009 dient te worden besloten of de garantieregeling wordt verlengd.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 24**

Zijn de hogere vaste lasten bij het Geldmuseum structureel? Heeft nota bene een Geldmuseum geen eigen middelen om dergelijke tegenvallers op te vangen?

**Antwoord**

Ja, de hogere vast lasten zijn structureel. Dit betreffen voornamelijk huisvestingskosten.

Het Geldmuseum beschikt niet over voldoende eigen middelen om dergelijke financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Het Geldmuseum kampte zelfs met een exploitatietekort. Middels de aanvullende bijdrage van jaarlijks € 750.000 die van 2008 tot en met 2010 zal worden verstrekt wordt het Geldmuseum in de gelegenheid gesteld om een financiële buffer op te bouwen.

Verder is voor de reorganisatie van het personeel van het Geldmuseum voor 2008 een eenmalige bijdrage verstrekt van € 365.000. Deze reorganisatie en plannen om de eigen verdiensten te verhogen door bijvoorbeeld meer bezoekers aan te trekken, zijn erop gericht om het Geldmuseum op termijn weer kostendekkend te maken.



**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 25**

Het aantal opgelegde boetes door DNB en AFM, alsmede het aantal dwangsommen door DNB en AFM is in 2008 fors hoger geworden. Graag een uitgebreidere toelichting.

**Antwoord**

DNB

In het verslagjaar is het aantal formele maatregelen die DNB heeft genomen sterk toegenomen. Vooral de stijging van het aantal lasten onder dwangsom bij pensioenfondsen is groot, omdat zij niet alleen een sanctie krijgen bij het niet tijdig indienen van jaarstaten, maar sinds november 2007 ook worden gesanctioneerd voor het niet tijdig insturen van de kwartaalrapportages. Het aantal bestuurlijke boetes is hoofdzakelijk toegenomen als gevolg van overtredingen die zijn geconstateerd in de trustsector. Op deze sector wordt toezicht gehouden na inwerkingtreding van de Wet toezicht trustkantoren op 1 maart 2004. Vanaf 2006 is tegen trustkantoren die zonder vergunning actief zijn, handhavend opgetreden door het opleggen van een bestuurlijke boete en/of last onder dwangsom.

AFM

Ook bij de AFM is het aantal formele toezichtmaatregelen bijna verdubbeld, terwijl ook normoverdragende activiteiten sterk zijn toegenomen. De AFM legde in 2008 twintig boetes op. Ook dat is een forse stijging ten opzichte van de zes boetes die zij in 2007 oplegde. Het aantal lasten onder dwangsom nam toe van 77 naar 123. Er werden twaalf publieke waarschuwingen gegeven over een of meerdere illegale activiteiten en 51 vergunningen ingetrokken. De AFM deed 22 keer aangifte bij het Openbaar Ministerie (2007: 13).

De toezichtsintensivering deed zich voor op de beide hoofdtaken van de AFM: het bevorderen van zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten en het bevorderen van een eerlijke en efficiënte werking van de kapitaalmarkten. Daarnaast liepen in 2008 enkele coulançe of overgangsregimes af waardoor er daarna vaker handhavend moest worden opgetreden.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 26**

Hoeveel EIB-middelen komen ten goede aan het Nederlandse Midden- en Kleinbedrijf? Zijn er meer banken die na ING in Nederland als intermediair voor EIB-kredieten gaan optreden?

**Antwoord**

De EIB heeft een lening verstrekt aan ING ten behoeve van MKB (€ 300 mln.). Een lening aan ABN AMRO (eveneens € 300 mln.) is door de EIB goedgekeurd en zoals ook door de EIB bekend gemaakt is een aanvraag van Rabobank voor een zelfde bedrag bij de EIB in behandeling. Naar verwachting zal de EIB daarover deze maand besluiten.

**Vraag 27**

Kan nader uiteengezet worden welke problematiek binnen de begroting IXB wordt bedoeld?

**Antwoord**

De post onvoorzien is ingezet voor een diversiteit aan budgettaire problematiek binnen de bedrijfsvoering, waarbij specifieke toewijzing niet mogelijk is.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 28**

U geeft aan dat een due dilligence onderzoek, gericht op het bepalen van de waarde van de over te nemen vennootschap niet mogelijk was. Waarom niet?

**Antwoord**

Een dergelijk onderzoek neemt snel enkele weken in beslag. Die tijd was er bij de transactie simpelweg niet.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 29**

Wanneer is het onderzoek waarin alle risico's die de staat loopt in de deelnemingen n.a.v. de interventies in de financiële sector afgerond? Bevat dit onderzoek een duidelijk overzicht van de risico's, met bandbreedtes en waarschijnlijkheidsscenario's?

**Vraag 30**

In de bedrijfsvoeringparagraaf van het jaarverslag wordt gesteld dat er na de verwerving van de verschillende Fortis onderdelen, opdracht is gegeven om de risico's die op de balansen van de ondernemingen zouden kunnen drukken in kaart te brengen. Wanneer verwacht de minister dat dit onderzoek is afgerond. Zal u een exemplaar van dit onderzoek naar de Kamer sturen?

**Antwoord**

Wanneer is het onderzoek waarin alle risico's die de staat loopt in de deelnemingen n.a.v. de interventies in de financiële sector afgerond? Bevat dit onderzoek een duidelijk overzicht van de risico's, met bandbreedtes en waarschijnlijkheidsscenario's?

In feite is een due-diligenceonderzoek ex post uitgevoerd. Hierbij zijn risico's geïnventariseerd, maar uit de aard geen waarschijnlijkheidsscenario's doorgerekend. Het onderzoek zal spoedig worden afgerond. Het betreft hier echter een bedrijfsvertrouwelijk document, dat niet zal worden gedeeld.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 30**

In de bedrijfsvoeringparagraaf van het jaarverslag wordt gesteld dat er na de verwerving van de verschillende Fortis onderdelen, opdracht is gegeven om de risico's die op de balansen van de ondernemingen zouden kunnen drukken in kaart te brengen. Wanneer verwacht de minister dat dit onderzoek is afgerond. Zal u een exemplaar van dit onderzoek naar de Kamer sturen?

**Antwoord**

Zie het antwoord op vraag 29.

**Vraag 31**

Kan een overzicht gegeven worden van alle interventies waarvan de Europese Commissie nog een oordeel moet vellen over staatssteun?

**Antwoord**

In de zaak Tijdelijke nationalisatie Fortis Bank (staatssteunnummer C 11/2009) heeft de Europese Commissie nog geen eindoordeel geveld over de staatssteun.

In de zaak Illiquid assets back-up facility ING (C 10/2009) heeft de Europese Commissie een tijdelijke goedkeuring van de staatssteun voor zes maanden gegeven en zal zij, na afronding van een formeel onderzoek, haar definitieve oordeel over de staatssteun geven.

De gewijzigde Credit Guarantee Scheme (garantieregeling voor banken – NN 16/2009) wacht nog op een definitieve goedkeuring van de Commissie (de eerste Garantieregeling N 524/2008 is al goedgekeurd).

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 32**

Kan een overzicht worden gegeven van claims die tegen de Nederlandse Staat zijn ingediend n.a.v. de interventies in de financiële sector en de omvang van de claims?

**Vraag 33**

Om hoeveel aandeelhouders gaat het die claims ingediend hebben tegen de Nederlandse staat omtrent participatie Fortis Bank?

**Vraag 34**

Er wordt gesteld dat er door enkele aandeelhouders claims zijn ingediend tegen de Nederlandse Staat. Wat is de aard van deze claims en waarop baseert de minister zijn mening dat de Staat een sterke positie heeft?

**Antwoord**

Op dit moment is een aantal aansprakelijkheidsprocedures aangespannen: in België door de heer Modrikamen, in Nederland door de Stichting Fortis Effect (advocaat De Gier), gezamenlijk door VEB en Deminor, en door de heer Meijer. De eerste drie treden op namens diverse aandeelhouders; in het laatste geval gaat het om ongeveer twintig separate procedures namens individuele aandeelhouders. De financiële omvang van de zaken is nog niet vast te stellen, omdat de eisen uiteenlopen.

In alle zaken wordt het rechtmatig handelen van de Staat ter discussie gesteld, bijvoorbeeld omdat de belangen in de Fortisonderdelen tegen een lage prijs zouden zijn verworven of omdat de overdracht niet rechtsgeldig zou zijn. Zo lang deze zaken onder de rechter zijn, past het niet nadere mededelingen over de juridische merites van deze zaken te doen. De Staat stelt zich evenwel op het standpunt dat voor de Fortisonderdelen een redelijke prijs is betaald.



**Vraag 33**

Om hoeveel aandeelhouders gaat het die claims ingediend hebben tegen de Nederlandse staat omtrent participatie Fortis Bank?

**Antwoord**

Zie het antwoord op vraag 32.

**Vraag 34**

Er wordt gesteld dat er door enkele aandeelhouders claims zijn ingediend tegen de Nederlandse Staat. Wat is de aard van deze claims en waarop baseert de minister zijn mening dat de Staat een sterke positie heeft?

**Antwoord**

Zie het antwoord op vraag 32.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 35**

Kunt u reageren op kritiek uit een McKinsey onderzoek dat er onvoldoende professionaliteit bij de Belastingdienst zou zijn aangaande ICT?

**Antwoord**

De conclusies uit het onderzoek bevestigen het beeld van achterblijvende prestaties van de IV-keten, vooral waar het de activiteiten gericht op de vernieuwing betreft. Het onderzoek biedt de ambtelijke leiding van de Belastingdienst meer helderheid over de achterliggende oorzaken en biedt voldoende aanknopingspunten om daadwerkelijk verbeteringen te realiseren. In mijn brief van 14 mei jl. (nr. DGB/2009/2648M) heb ik beschreven welke maatregelen de Belastingdienst gaat nemen. Vóór eind juni wordt een gedetailleerd transformatieplan opgesteld, waarin de concrete activiteiten die nodig zijn om de noodzakelijke veranderingen in de IV-keten te realiseren in de komende 12 tot 18 maanden stap voor stap worden beschreven.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 36**

Wanneer zijn alle huur- en zorgtoeslagen over 2006 en 2007 definitief vastgesteld?

**Antwoord**

Over toeslagjaar 2006 is in de derde halfjaarsrapportage vereenvoudingsoperatie Belastingdienst (Kamerstukken II, vergaderjaar 2008/09, 31066, nr. 65) aangegeven dat het proces van definitief toekennen als afgerond kan worden beschouwd. Toeslagen die nog definitief toegekend moeten worden (ongeveer 0,5%), wachten nog op ontbrekende inkomens die burgers zelf moeten aanleveren. Ten aanzien van toeslagjaar 2007 geldt dat per 1 juni 2009 ongeveer 95% van de posten definitief zijn toegekend. Voor de resterende 5% geldt dat er – evenals bij toeslagjaar 2006 – nog inkomensgegevens door burgers moet worden aangeleverd.

Omdat het definitief toekennen voor deze posten afhankelijk is van acties van burgers, is geen datum te noemen waarop alle toeslagen zullen zijn toegekend.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 37**

Hoe kan het dat de exacte vordering op het IJslandse DGS nog niet is vastgesteld? Welke factoren beïnvloeden de omvang van die vordering? Wat is er overeengekomen over terugbetaling en met welke termijnen?

**Antwoord**

Het exacte bedrag kan nog niet worden vastgesteld omdat tegen enkele besluiten op de aanvraag onder het IJslandse DGS bezwaar is aangetekend en voor enkele andere besluiten de bezwaartermijn nog loopt. Daarnaast wordt er nog gekeken naar de precieze uitvoeringskosten die met de uitkering van het IJslandse DGS gemoeid zijn. In week 23 vinden nadere onderhandelingen met IJsland plaats over de definitieve leningsovereenkomst, terugbetalingstermijnen zullen daar ook deel van uitmaken.

**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 38**

Is het waar, dat doordat de juistheid van de opgegeven uren bij de kinderopvangtoeslag door de Belastingdienst bij een familierelatie niet objectief kan worden vastgesteld, er structureel niet vastgesteld kan worden of € 700 aan kinderopvangtoeslag aan gastouders met een familie- of vergelijkbare relatie of dit geld rechtmatig is verstrekt?

**Antwoord**

Of de opgegeven uren juist zijn is per definitie lastig te controleren. Volledige zekerheid zou impliceren dat er bij elke opvang continu ter plaatse moet worden gecontroleerd of de kinderen door de gastouder worden opgevangen.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 39**

Door Financiën wordt gewerkt aan een methodiek die meer inzicht geeft in de waardeontwikkeling van de deelnemingen. Wat is dit voor methodiek? Op basis van welke methodiek worden de deelnemingen nu gewaardeerd?

**Antwoord**

De deelnemingen worden op de saldibalans en op de staatsbalans op verschillende wijze gewaardeerd. De saldibalans gaat uit van historische kostprijs waar mogelijk en de staatsbalans wordt opgesteld volgens het Europees stelsel van nationale en regionale rekeningen in de Gemeenschap (ESR 1995). De wens om over te stappen naar te stappen naar een methodiek die meer inzicht geeft in de waardeontwikkelingen van deelnemingen komt uit deze problematiek voort. Er is nog geen nieuwe methodiek gekozen. De mogelijkheden worden nog verkend. Hierbij wordt ook rekening gehouden met wat wenselijk is voor de waardering van Fortis en ABN AMRO en internationale deelnemingen.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 40**

Welk deel van de kosten van de inhuur houdt rechtstreeks verband met de financiële interventies? Is dit deel geheel doorberekend aan de betreffende banken en verzekeraars?

**Antwoord**

De gehele (afgeronde) € 11 mln. houdt rechtstreeks verband met de financiële interventies met onderscheid naar organisatieadvies € 0,5 mln., beleidsadvies € 4,5 mln., juridisch advies € 1 mln. en financieel advies € 5 mln.

Over de doorberekening zijn geen afspraken gemaakt met Fortis bank NL. De transactie is gedaan met Fortis S.A. Daarbij heeft iedere partij de eigen kosten van de eigen adviseurs gedragen.



**Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 41**

Wat zijn de redenen van de stijging aan de uitgaven inhuur externen (exclusief kredietcrisis)?

**Antwoord**

De stijging is op hoofdlijnen te verklaren door drie ontwikkelingen. De eerste ontwikkeling betreft de reorganisatie van de Douane. Ter ondersteuning van de inrichting van de nieuwe organisatie is extern aanvullende expertise ingehuurd. De tweede ontwikkeling betreft de vereenvoudigingsoperatie Belastingdienst. Door de uitgebreidere activiteiten in 2008 op dit vlak ten opzichte van het voorafgaande jaar heeft de Belastingdienst een groter beroep gedaan op externe expertise. Ten slotte heeft de ontwikkeling van het nieuwe Toeslagensysteem vertraging opgelopen, waardoor er op dit terrein geen afbouw heeft kunnen plaatsvinden in de inhuur.

**Vraag 42**

Kan de tabel nader worden gespecificeerd met aantal fte's per punt? Zo nee, waarom niet?

**Antwoord**

Het is zeer bewerkelijk de uitgaven nauwkeurig te specificeren naar fte's. Hiervoor zullen de betrokken facturen moeten worden uitgelicht, waarbij gekeken moet worden naar de periode van inhuur. Per categorie opgeteld, zou dit dan een beeld moeten geven van het aantal fte's per punt. Dit is een arbeidsintensieve zaak die niet op korte termijn uitgevoerd kan worden.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 43**

Kan de tabel worden uitgesplitst naar kerndepartement en ZBO? Zo nee, waarom niet?

**Antwoord**

Het is niet mogelijk de tabel inhuur externen uit te splitsen naar kerndepartement en ZBO's aangezien de ZBO's niet zijn meegenomen in de uitgaven. De tabel bevat de gegevens van het kerndepartement, Belastingdienst en de daaronder ressorterende baten-lastendiensten, conform de Rijksbegrotingsvoorschriften 2009.

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 44**

Wat zouden de cijfers zijn exclusief baten-lastendiensten (ZBO's)?

**Antwoord**

Hieronder vindt u de tabel, waarbij de baten- lastendiensten (Domeinen Roerende en Onroerende Zaken) buiten beschouwing zijn gelaten. De ZBO's zijn niet meegenomen in de inventarisatie (zie beantwoording vraag 43).

<b>Programma- en apparaatskosten ( * 1000)</b>	<b>2008</b>
<b>Beleidsgevoelig</b>	
1. <i>Interim management</i>	€ 563
2. <i>Organisatie- en formatieadvies</i>	€ 893
3. <i>Beleidsadvies</i>	€ 51
4. <i>Communicatieadvisering</i>	€ 304
<b>(Beleids-)ondersteunend</b>	
5. <i>Juridisch advies/ ondersteuning</i>	€ 392
6. <i>Advisering automatisering opdr.</i>	€ 30.787
7. <i>Accountancy, financiën en ao</i>	€ 19.120
<b>Ondersteuning bedrijfsvoering</b>	
8. <i>Uitzendkrachten</i>	€ 127.465
<b>Totaal werkelijke uitgaven inhuur externen</b>	<b>€179.576</b>

Jaarverslag 2008 van het ministerie van Financiën (IXB)

---

**Vraag 45**

Wat is de oorzaak van het kleine verschil omtrent de uitgaven aan inhuur externen voor de kredietcrisis?

Antwoord concept

De gebudgetteerde € 11 mln. ( onafgerond 10.587161,94) hield rechtstreeks verband met de financiële interventies (zie ook het antwoord op vraag 40) met onderscheid naar (afgerond) organisatieadvies € 0,5 mln., beleidsadvies € 4,5 mln., juridisch advies € 1 mln. en financieel advies € 5 mln. De veelheid aan bijkomende issues die aan de financiële interventies gerelateerd zijn, maakt dat een precieze inschatting van de kosten dan de huidige niet te maken was, met het uiteindelijke kleine verklaarbare verschil tot gevolg.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van  
Financiën (IXB)  
Kamerstuk 31924 IXB nr. 2**

**Vraag 1 t/m 13**

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financien (IXB)**

---

**Vraag 1**

Opmerkelijk is dat van de door de Algemene Rekenkamer geconstateerde onvolkomenheden velen een 'kritisch proces' zijn. Zijn alleen de kritische processen doorgelicht, of ook de 'relevante processen' en 'processen van gering belang'?

**Antwoord**

De Algemene Rekenkamer steunt bij haar onderzoek op de controlewerkzaamheden van de Rijksauditedienst. Een van de aandachtspunten daarbij is dat wordt nagegaan of die controle alle beleidsartikelen omvat. Daarnaast voert de Algemene Rekenkamer eigen onderzoek uit, gebaseerd op een risico-analyse. Het ligt voor de hand dat daarbij in eerste instantie vooral de kritische en relevante processen betrokken worden.

Onvolkomenheden, die uit de controle van de Rijksauditedienst en uit de door de Algemene Rekenkamer uitgevoerd onderzoek blijken, weegt de Algemene Rekenkamer. Daarbij is ondermeer van belang het financieel belang, de frequentie, en de vraag of de bevinding leidt tot disfunctioneren van het financieel beheer. Daarnaast beziet de AR of het een kritisch proces betreft. Is dit het geval, dan is er sprake van een onvolkomenheid waarover de Algemene Rekenkamer rapporteert.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 2**

De Algemene Rekenkamer heeft bij het Ministerie van Financiën 19 gevallen geconstateerd waarin de Europese aanbestedingsregels niet nageleefd zijn, met een totaalbedrag van €7,0 miljoen. Hoeveel gevallen zijn er wel volgens de Europese aanbestedingsregels nageleefd? Hoe groot is de €7,0 miljoen als percentage van het totaalbedrag?

**Antwoord**

Over 2008 is de totale inkoopwaarde bij de Belastingdienst €998,6 mln., bij in totaal 7.095 leveranciers. De Rijks Auditdienst heeft geconstateerd dat daarvan €7 mln. onrechtmatig was aanbesteed. Deze €7 mln. is 0,7% van de totale inkoopwaarde 2008. De constatering hadden betrekking op 15 leveranciers. Dit is 0,2% van het totale aantal leveranciers 2008.



**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 3**

In hoeveel van de gevallen zijn de Europese aanbestedingsregels in andere EU-lidstaten niet nageleefd? Kunt u een uitgebreid overzicht aan de Kamer sturen om zo te kunnen zien hoe Nederland in de EU scoort?

**Antwoord**

De Nederlandse regering beschikt niet over gegevens over de naleving van de Europese aanbestedingsregels in andere lidstaten. De Europese Commissie ziet toe op de naleving van het EG-verdrag en de daarop berustende richtlijnen. Het is aan haar om actie te ondernemen als zij meent dat het Europese aanbestedingsrecht niet wordt nageleefd. Dit gebeurt ook regelmatig.

De Minister van Economische Zaken heeft de Europese Commissie eind 2008 gevraagd om een onderzoek op Europees niveau naar de toepassing van de aanbestedingsregels in de praktijk. De Europese Commissie heeft hierop positief gereageerd en heeft laten weten dat dit zal worden meegenomen bij de evaluatie van de huidige aanbestedingsrichtlijnen. Dit onderzoek zal in 2011 plaatshebben, wanneer voldoende ervaring is opgedaan met de huidige aanbestedingsrichtlijnen.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 4**

Waarom laat het rapport omtrent de 'financiële foto' zo lang op zich wachten? Waarom is de Kamer hier niet eerder over ingelicht?

**Vraag 5**

Na de eerste aankoop heeft de minister van Financiën aan een externe deskundige opdracht gegeven om een 'financiële foto' van de gekochte vennootschappen te maken. Dit onderzoek is nog niet gereed. Wanneer zal dit onderzoek worden afgerond? Wat zijn de kosten van het onderzoek?

**Antwoord**

In feite is een due-diligenceonderzoek ex post uitgevoerd. Bij gebrek aan een voorbereide dataroom heeft zo'n onderzoek een lange doorlooptijd. Hierbij moet worden bedacht dat het onderzoek voor de betrokken instelling bovenop de toch al grote turbulentie kwam.

Het onderzoek bevindt zich thans in de afrondende fase. Het betreft hier echter een bedrijfsvertrouwelijk document, dat niet zal worden gedeeld met de Kamer.

De kosten zijn 4,5 mln. ex btw en onkosten.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van  
Financiën (IXB)**

---

**Vraag 5**

Na de eerste aankoop heeft de minister van Financiën aan een externe deskundige opdracht gegeven om een 'financiële foto' van de gekochte vennootschappen te maken. Dit onderzoek is nog niet gereed. Wanneer zal dit onderzoek worden afgerond? Wat zijn de kosten van het onderzoek?

**Antwoord**

Zie vraag 4.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 6**

Op welke manier zorgt de minister ervoor goed onderscheid te maken tussen zijn rollen als aandeelhouder van bepaalde financiële instellingen en toezichthouder en beleidsmaker van de financiële sector?

**Antwoord**

Omdat het wenselijk was om met een herkenbare en snel te implementeren oplossing te komen voor het beheer van de nieuwe deelnemingen en de verstrekte achtergestelde leningen is besloten een Bureau Financiële instellingen (BFI) in te stellen als onderdeel van de Generale Thesaurie.

De taak van BFI betreft het beheer en afstoten van de aandelen en kapitaalverschaffingen in bepaalde financiële instellingen. Daarbij gaat het om de financiële instellingen waarbij de staat in of na oktober 2008 met het oog op de stabiliteit van de financiële markten aandelen heeft gekocht of kapitaalversterkingen heeft verricht.

BFI richt zich op het uitwerken en implementeren van een strategie voor de borging van de belangen van de staat als aandeelhouder of kapitaalverschaffer, met inachtneming van de publieke belangen die samenhangen met deze rol. Daarbij ligt de focus op bedrijfseconomische doelmatigheid en het creëren van (aandeelhouders)waarde met een passend risicoprofiel.

BFI zal daartoe de staat vertegenwoordiger als aandeelhouder of kapitaalverschaffer bij de voorbereiding en uitvoering van verkoop- of beëindigingstrajecten. Voorts fungeert BFI als aanspreekpunt voor de raden van bestuur en de raden van commissarissen en in het bijzonder de commissarissen die door de staat zijn voorgedragen bij de betrokken financiële instellingen.

Er is een duidelijke scheiding van de verschillende rollen die de staat heeft, zoals enerzijds aandeelhouder/ kapitaalverschaffer bij enkele instellingen (belegd bij BFI) en anderzijds als beleidsmaker en regelgever ten aanzien van alle financiële instellingen (belegd bij de directie Financiële Markten).

De rol van toezichthouder op de financiële markten is belegd buiten het ministerie van Financiën, te weten bij DNB en AFM. De rol van vennootschappelijke toezichthouder van de instellingen is ook buiten het ministerie belegd, te weten bij de raad van commissarissen.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 7**

Wat is de reden dat er nauwelijks veldtoetsen werden uitgevoerd? Hoe kan het zo zijn dat er wel op de veldtoetsen wordt gesteund bij de uitvoering van inhoudelijke toetsen?

**Antwoord**

De controle van de dividendbelasting houdt verband met de controle van de vennootschapsbelasting. Omdat het risico dat voor de juiste afdracht van de dividendbelasting niet wordt aangesloten op verleende vergunningen, door de Belastingdienst als beperkt is aangemerkt, is bij het uitvoeren van de veldtoetsen vennootschapsbelasting de prioriteit gelegd bij grotere fiscale risico's. Overigens is, zoals in mijn reactie op het Rechtmatigheidsonderzoek Financiële Verantwoording van de Algemene Rekenkamer is aangegeven, inmiddels aan de belastingregio's de opdracht gegeven het toezicht op de dividendbelasting op het vereiste niveau te brengen en de verleende vrijstellingen te toetsen overeenkomstig het geformuleerde beleid.

**Kamerstuk 31 924 IXB, nr. 2**

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van  
Financiën (IXB)**

---

**Vraag 8**

Van welk deel van de 700 miljoen die aan gastouders is uitgekeerd bestaat inherente onzekerheid?

**Antwoord**

De inherente onzekerheid geldt het volledige bedrag. Verwezen zij naar het antwoord op vraag 38  
Jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financiën, kamerstuk 31 924 IXB, nr.1.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 9**

De Belastingdienst heeft in 2008 bijna € 60.000 aan vorderingen kwijtgescholden. Kwijtschelden is wel mogelijk voor een aantal belastingschulden, maar niet voor toeslagen. Deze kwijtscheldingen zijn daarom onrechtmatig verleend. Waarom is dit gebeurd? Aan wie is deze kwijtschelding verleend? Hoeveel verschillende partijen betrof het? Wordt dit in verband met de onrechtmatigheid teruggedraaid?

**Antwoord**

Er is een formeel onderscheid tussen kwijtschelding en afzien van invordering. Onverschuldigd betaalde toeslagen kunnen niet worden kwijtgescholden. Wel kan de Belastingdienst op basis van de geconstateerde betalingscapaciteit van de toeslaggerechtigde afzien van verdere invordering. Het teruggevorderde toeslagbedrag, of hetgeen daarvan na een betalingsregeling resteert, wordt daarbij oninbaar geleden (leidraad invordering artikel 79.9). Mocht blijken dat in een volgend toeslagjaar de toeslaggerechtigde recht heeft op een nabetaling (de tegemoetkoming waarop aanspraak bestaat blijkt achteraf hoger te zijn dan de daarop verleende voorschotten), dan wordt dit alsnog verrekend met de nog openstaande schuld uit het eerdere toeslagjaar. Een eenmaal kwijtgescholden bedrag kan echter niet worden teruggevorderd. In totaal betreft het 84 kwijtscheldingen op de volgende wijze verdeeld over de toeslagen:

	Aantal	Bedrag €
Kindertoeslag	2	409
Huurtoeslag	45	30.145
Zorgtoeslag	22	6.573
Kinderopvangtoeslag	15	22.435
Totaal	84	59.562
Gemiddeld bedrag		709

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financien (IXB)**

---

**Vraag 10**

Het ministerie heeft besloten om de ontwikkeling van het LBR, de ICT-poot van het LBH, voorlopig te stoppen omdat de noodzakelijke communicatie met het systeem van de politie technisch vrijwel onmogelijk bleek. De hiermee gemoeide uitgaven worden op € 0,5 miljoen geschat. Kon de onmogelijkheid van communiceren met het systeem van de politie niet van te voren worden vastgesteld? Zo neen, waarom niet? Zo ja, waarom zijn de kosten dan wel gemaakt?

**Antwoord**

Het Landelijk Beslag Register (LBR) is een gezamenlijk project van het Openbaar Ministerie, Politie en Domeinen Roerende Zaken (DRZ - Financien), met als doel het bewerkstelligen van een aaneenschakeling van complexe processen binnen de keten van beslaglegging. Het uitgangspunt van het LBR is dat de partners ICT-verbindingen tot stand brengen met een door het project ontwikkelde "LBR"- interface. Door het LBR project zijn de noodzakelijke processen ontwikkeld en beschreven en is de interface operationeel beschikbaar gekomen. DRZ en het Openbaar Ministerie maken gebruik van de interface. De kosten ad € 0,5 miljoen zijn hieraan besteed. Voor Politie bleek uiteindelijk dat de aansluiting met de interface en de hieraan gestelde eisen in 2008 vanwege de implementatie van het nieuwe basisprocessen systeem (het BHV/BVR) voor de Politie onmogelijk is. De aansluiting van de Politie op de interface van het LBR zal op dit moment tot teveel stagnatie leiden bij de implementatie van de primaire basisvoorzieningen van de BHV en tot complexiteit zorgen welke de operationele voortgang van de BHV zou kunnen belemmeren. Dit kon bij de aanvang van het LBR niet worden voorzien vanwege het feit dat er destijds nog nauwelijks een implementeeragenda voor een nieuwe basisprocessen systeem van de Politie bekend was. Er zal worden beoordeeld of de aansluiting van de BVH op de LBR-interface mogelijk is in 2012 en/of aansluiting in de keten op een andere wijze kan worden gerealiseerd. De door het LBR ontwikkelde processtructuur zal echter wel grotendeels worden geïmplementeerd binnen de beslagketen van Politie - Openbaar Ministerie - DRZ. Het college van PG's heeft hiertoe een commissie beslag geïnstalleerd. Deze commissie wordt aangestuurd door de stuurgroep Beslag waarin de verantwoordelijk bestuurders van de ketenpartners zijn vertegenwoordigd.



**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 11**

Zal de nieuwe hiërarchische structuur binnen de Belastingdienst die de zelfsturende teams vervangt bijdragen aan het door de ARK geconstateerde probleem dat de Belastingdienst de nadruk legt op het repareren van fouten in plaats van op het voorkomen ervan, dat men weinig belang hecht aan collegiale toetsing en dat de communicatie en afstemming tussen organisatieonderdelen gebrekkig is?

**Antwoord**

Een van de conclusies van het onderzoek is dat rollen en verantwoordelijkheden binnen de IV-keten onduidelijk zijn belegd. Deze onduidelijkheid wordt, aldus het rapport, versterkt door het model van collegiale managementteams, waarbij verantwoordelijkheden zijn belegd bij teams in plaats van bij individuen. De ambtelijke leiding van de Belastingdienst neemt deze conclusie over. Dat betekent dat binnen de nieuwe structuur in de IV-keten verantwoordelijkheden expliciet worden belegd bij individuen in plaats van bij groepen, zodat medewerkers rechtstreeks aanspreekbaar zijn op de behaalde resultaten. Deze maatregel moet eraan bijdragen dat de door de ARK gesignaleerde problemen tot het verleden gaan behoren.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financien (IXB)**

---

**Vraag 12**

Hoe luidt het plan van aanpak van de Belastingdienst om zich meer te richten op het voorkomen van fouten?

**Antwoord**

De Belastingdienst heeft veel tijd en geld gestoken in het verbeteren van het testtraject. De resultaten daarvan waren onder andere merkbaar bij de pilot vooringevulde aangifte. Door meer aandacht voor zogeheten ketentesten en voor het vrijgaveproces worden optredende risico's tijdig ondervangen. Daarnaast zijn maatregelen genomen in het ontvangstproces om binnenkomende berichten zeker te stellen. In het verzendproces vindt, voorafgaand aan de verzending, steekproefsgewijze controle van de output plaats.

In zijn algemeenheid geldt dat ontdekte fouten leiden tot een onderzoek naar de oorzaken ervan; dergelijke fouten kunnen daardoor in de toekomst worden voorkomen (leercirkel).

De maatregelen naar aanleiding van de externe doorlichting van de IV-keten zullen, ieder voor zich en in combinatie, leiden tot een meer professionele wijze van voortbrenging binnen de IV-keten; de vermindering van het aantal gemaakte fouten is een van de ijkpunten voor het succes van deze operatie.

**Rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag 2008 van het Ministerie van Financiën (IXB)**

---

**Vraag 13**

Waarom moet er met Algemene Rekenkamer in overleg worden getreden over haar bevoegdheden? Moet de Rekenkamer, meer of minder bevoegdheden krijgen dan zij nu wettelijk heeft met betrekking tot staatsdeelnemingen?

**Antwoord**

Bij het opstellen van de Comptabiliteitswet (artikel 91) is nooit voorzien dat zich de uitzonderlijke situatie zou voordoen dat de staat deelneemt in het aandelenkapitaal van bankinstellingen.

Wel is destijds rekening gehouden met de mogelijkheid dat een subsidie, lening of garantie wordt verstrekt aan rechtspersonen, waaronder mogelijk bankinstellingen, zie artikel 91 lid 1 onder c. In artikel 91 lid 16 zijn namelijk financiële instellingen nadrukkelijk uitgesloten van de bevoegdheden van de Rekenkamer wanneer aan een bankinstelling een subsidie, lening of garantie zou worden verstrekt op basis van het eerdergenoemde artikel 91 lid 1 onder c.

Gelet op de bijzondere omstandigheden alsmede de geschiedenis en systematiek van de Comptabiliteitswet is voorgesteld om met de Rekenkamer in overleg te treden. Dit overleg moet nog plaatsvinden en er valt derhalve nog niet vast te stellen of een bijstelling van bevoegdheden aan de orde is.

**Kamervragen en antwoorden Jaarverslag en slotwet BTW-compensatiefonds en wijziging van de Wet op het BTW-compensatiefonds**  
**Kamerstuk 31924 G nr. 1**

**Vraag 1 t/m 7**

**Jaarverslag 2008 van het BTW-compensatiefonds (G)**

---

**Vraag 1**

Kan het totale garantiebedrag van ca. € 48,5 miljoen nog stijgen? Zo ja, wat is de absolute bovengrens?

**Antwoord**

De maximale schade van € 48,5 mln. is vastgesteld door een extern onderzoeksbureau. Het is niet de verwachting dat dit bedrag nog zal stijgen. Echter, de Europese Commissie moet nog definitief goedkeuring verlenen.

**Jaarverslag 2008 van het BTW-compensatiefonds (G)**

---

**Vraag 2**

Welke gevolgen heeft het naar voren halen van investeringen door gemeenten voor de omvang van het BCF?

**Antwoord**

De omvang van het BCF zal naar verwachting tijdelijk in omvang toenemen als gevolg van het naar voren halen van investeringen door gemeenten. Als de uitgaven van gemeenten stijgen, neemt de omvang van het BCF in de regel in evenredigheid toe. Daar het om het naar voren halen van investeringen gaat, zullen deze investeringsuitgaven in latere jaren niet drukken op het BCF.

**Jaarverslag 2008 van het BTW-compensatiefonds (G)**

---

**Vraag 3**

Sommige gemeenten en provincies hebben onterecht btw gedeclareerd bij de EU. Waarom hoeven betrokken subsidieontvangers door hen gedeclareerde btw niet terug te betalen en wordt dit gedekt door het ministerie van Financiën (€48,5 miljoen euro)? Hiermee komt het financiële risico dus bij het Rijk te liggen. Behoren deze declaraties met het beëindigen van de garantstelling per 18 juni 2007 nu echt tot het verleden? Wat voor kosten verwacht het ministerie nog te maken door nog lopende projecten?

**Antwoord**

Het ministerie van Financiën heeft de garantiestelling in 2003 afgegeven om onzekerheid bij subsidieverstrekkers en –ontvangers weg te nemen. Pas op 18 juni 2007 is duidelijk geworden dat btw niet bij de EC gedeclareerd kan worden indien de btw reeds gecompenseerd is door het BTW-compensatiefonds. Met het oog hierop heeft het ministerie van Financiën de garantstelling per 18 juni 2007 beëindigd. Gemeenten en provincies kunnen niet langer de btw die reeds gecompenseerd is door het BTW-compensatiefonds declareren bij de EC. Het totale garantiebedrag van €48,5 mln. bevat naast de afgeronde projecten tot 18 juni 2007 ook de btw voor de lopende projecten die zijn ingediend voor 18 juni 2007, het ministerie verwacht derhalve geen extra kosten.

**Jaarverslag 2008 van het BTW-compensatiefonds (G)**

---

**Vraag 4**

Hoe is de informatievoorziening naar partijen dat per 18 juni 2007 de garantstelling is beëindigd verlopen? Is het technisch gezien mogelijk om toch nog betaalaanvragen bij de Commissie in te dienen waardoor nu, bij het ontbreken van de garantstelling door Financiën, onzekerheid bij subsidieverstrekkers en -ontvangers kan ontstaan? Zo ja, is dit voorgekomen? Zo ja, hoe vaak is dit gebeurd? Om wat voor bedragen gaat het dan? Wat wordt er aan gedaan om dergelijke betaalaanvragen in de toekomst niet meer plaats te laten vinden?

**Antwoord**

De ministers van Financiën en van Economische Zaken hebben gezamenlijk een brief gestuurd naar alle gemeenten en provinciebesturen en managementautoriteiten. Deze brief is ook gepubliceerd in de Staatscourant<sup>1</sup>. In deze brief staat dat de btw uitgaven die voor compensatie bij het BTW-compensatiefonds in aanmerking komen geen onderdeel meer mogen uitmaken van de betalingsaanvragen aan de Europese Commissie. Er kan geen onzekerheid bij de subsidieverstrekkers en -ontvangers meer ontstaan omdat duidelijk is dat er geen bij het BTW-compensatiefonds compensabele btw in Brussel kan worden gedeclareerd.

- o -

---

<sup>1</sup> Zie Staatscourant 2007, nr. 149 / pag. 7



**Jaarverslag en slotwet BTW-compensatiefonds en wijziging van de Wet op het BTW-compensatiefonds**

---

**Vraag 5**

In hoeverre is bij de correcties sprake van onbedoelde fouten dan wel fraude dan wel alles daar tussenin? Wat zijn de oorzaken van de fouten?

**Vraag 6**

Er is ten laste van de gemeenten, provincies en kaderwetgebieden in 2008 voor €35 miljoen gecorrigeerd bij de controles. In 2007 was dit €5,7 miljoen. Een verschil van €29,3 miljoen. In 2008 waren er 95 controles tegen 69 in 2007. Alhoewel de hoeveelheid controles wel een deel van de verklaring van het verschil in geld is, is de stijging relatief gezien nog enorm. Hoe is dit te verklaren?

**Antwoord**

De stijging over 2008 wordt, naast de genoemde toename in de aantallen controles, in belangrijke mate veroorzaakt door enkele grote correcties (circa €21 mln.) bij een drietal grotere gemeentes en één provincie. Door de Belastingdienst is geen fraude geconstateerd. De correcties hadden onder meer betrekking op een verkeerde toepassing van de overgangsbepalingen uit de Wet op het BTW-compensatiefonds en verkeerde labeling van BTW over ondernemersactiviteiten en niet-ondernemersactiviteiten.

**Jaarverslag en slotwet BTW-compensatiefonds en wijziging van de Wet op het BTW-compensatiefonds**

---

**Vraag 6**

Er is ten laste van de gemeenten, provincies en kaderwetgebieden in 2008 voor € 35 miljoen gecorrigeerd bij de controles. In 2007 was dit € 5,7 miljoen. Een verschil van € 29,3 miljoen. In 2008 waren er 95 controles tegen 69 in 2007. Alhoewel de hoeveelheid controles wel een deel van de verklaring van het verschil in geld is, is de stijging relatief gezien nog enorm. Hoe is dit te verklaren?

**Antwoord**

Zie antwoord op vraag 5.

**Jaarverslag en slotwet BTW-compensatiefonds en wijziging van de Wet op het BTW-compensatiefonds**

---

**Vraag 7**

Hoeveel gemeenten, provincies en kaderwetgebieden hebben zich inmiddels gecommitteerd aan horizontaal toezicht met de Belastingdienst?

**Antwoord**

Met 5 gemeenten en 1 provincie is in het kader van horizontaal toezicht een convenant getekend. De Belastingdienst is daarbovenop momenteel met circa 40 andere gemeenten en 3 provincies in overleg over het afsluiten van een convenant.

**Kamervragen en antwoorden Jaarverslag en slotwet BTW-compensatiefonds en wijziging van de Wet op het BTW-compensatiefonds**  
**Kamerstuk 31924 G nr. 3**

**Vraag 1 t/m 2**

**Jaarverslag en slotwet BTW-compensatiefonds en wijziging van de Wet op het BTW-compensatiefonds**

---

**Vraag 1**

Is het waar dat de regeling van het BTW-compensatiefonds wel geldt voor nieuwbouw, maar niet voor huur van panden voor de gemeentelijke dienst, wijkloketten en ander maatschappelijk vastgoed? Wat is hiervoor de reden?

**Antwoord**

Het BTW-compensatiefonds geeft recht op compensatie van BTW die door ondernemers aan gemeenten in rekening wordt gebracht. Het moet daarbij gaan om aan de gemeente verrichte leveringen en diensten die de gemeente als overheid/niet-ondernemer gebruikt.

Bij de levering van nieuwe onroerende zaken aan gemeenten zijn de betrokken aannemers, projectontwikkelaars e.d. op grond van de BTW-wetgeving BTW verschuldigd. Die BTW zullen zij aan de betrokken gemeenten in rekening brengen. Dat opent voor de gemeente de mogelijkheid voor compensatie van die BTW bij het BTW-compensatiefonds.

De verhuur van onroerende zaken is een prestatie die op grond van de BTW-wetgeving is vrijgesteld van BTW-heffing, enkele hier niet ter zake doende uitzonderingen daargelaten. Dat heeft tot gevolg dat een ondernemer die onroerende zaken aan een gemeente verhuurt, ter zake geen BTW in rekening brengt. Om die reden zal compensatie van BTW niet aan de orde kunnen komen bij de huur van onroerende zaken.

**Jaarverslag en slotwet BTW-compensatiefonds en wijziging van de Wet op het BTW-compensatiefonds**

---

**Vraag 2**

In de praktijk wordt regelmatig in het kader van een herstructurering infrastructuur als onderdeel van een totaal deal aangelegd door een projectontwikkelaar. Vindt toepassing van de strafheffing overdrachtsbelasting plaats bij oplevering van infrastructuur tegen een symbolische prijs door een projectontwikkelaar? Geldt deze strafheffing eveneens als niet een gemeente de opdrachtgever is, maar een wijkontwikkelingsmaatschappij?

**Antwoord**

De overdracht van onroerende zaken tegen een symbolische vergoeding leidt tot de heffing van overdrachtsbelasting (de zogenoemde strafheffing van artikel 15, vierde lid, van de Wet op belastingen rechtsverkeer). Dit is ook zo bij nieuw aangelegde infrastructurale werken die worden overgedragen aan een gemeente. In de uitvoering zijn overigens al in 2002 maatregelen genomen om de heffing niet in alle gevallen onverkort toe te passen. Inmiddels bestaat het voornemen artikel 15, vierde lid, van de Wet belastingen rechtsverkeer steeds buiten toepassing te laten bij de overdracht van gemeenschapsvoorzieningen tegen een symbolische vergoeding door projectontwikkelaars aan gemeenten. Daarbij zal wel de voorwaarde gelden dat het moet gaan om voorzieningen ter zake waarvan aanspraak op compensatie zou bestaan als deze met berekening van BTW aan de gemeente zouden worden geleverd. Dit standpunt zal worden neergelegd in het binnenkort te publiceren Besluit Omzetbelasting en compensatie van omzetbelasting bij publiekrechtelijke lichamen. Als een wijkontwikkelingsmaatschappij op dezelfde wijze optreedt als een projectontwikkelaar, zal daarvoor uiteraard dezelfde faciliteit van toepassing zijn.